

Spaudos draudimas ir kova su juo

Planas

I Spaudos draudimo praktika:

- a) Hilferdingo summynas,
- b) Valujovo aplinkraštis.

II Lietuviai. Po roja nelegalinių būdu:

- a) spausdinimą knygas Prūsijoje,
- b) knygnešių paimantimas.

III Kova legalinių būdu.

IV Spaudos atgaivimas.

Daž nėkod Lietuva taip rebuvo taip sunkiai pajutusi rusų jungs, kaip ~~IX~~ a. pabaigoje. Tai buvo spaudos uždraudimo laikais. Per tą keturiasdešimt metų pr. pandėjai stengesi visomis jėgomis ugniauti lietuvių rašmenje parklinę patriotizmo kibirkšteli. Bet tas jėm nepasiseke. Kibirkšteli neužgeso, bet kaskart in smarkiai liepnojo, kol galiavisi suvilioti į balsų gaisrą, kuris padėjo iškrovoti lietuvai nepriklausomybę, grąžinti ji vil lainingą, vieniems nevaršoma, į kultūringą pasaulį.

Das galėjo tikslis, jog vien moksloinkas Hilferdingas, rusų halbininkas, sumanymas, gali padėti pamačtais balsiuose užcimeti, kuri ~~nuo~~ viltende Lietuvai laimes saulutę? Jis mane patiekli visoms slavy tautoms bendrių abečių, kuri suprėngė jas, siekiant bendro tikslo - mokslo. Bet čia pasipainijojo neairikios kilmes profesorius Mikuckis, didelis rusų patarkūnas. Jis, gerimeilindamas prispaudėjams, patariė i Hilferdingui išrankti į slavy tautų sąrašą ir lietuvių tautą. Tas buvo padaryta. Jan 1864 m., Vilniaus generalgubernatoris Muravjovas i vėliau jo spėlunio Karfmano pastangomis buvo ivesta į lietuvių mokyklas vadovėliai rusų raidemis, ~~nos~~, tiesa, lietuviškais. Buvo sudaryta ir ~~Komisija~~ knygos knygoms leisti. Bet jos lietuviuose pasiekimo neturėjo ir greit buvo paministos.

Bet štai, 1865 m. rugpjūčio 13 d. ministras Valujovas parkelbe baigė lietuviams aplinkraštį, kurinio buvo draudžiamas spausdinti knygas lotyniškomis raide mis, jas platinoti. ~~Be~~ net klausymas, tuojo Neklausan tieji turejo būti smarkiai baudžiami.

Tas bairus sunūgis, lyg perkūnas iš giedro daengius, apvainino lietuvius, ypač labiau apsižvelginti. Todėl ir pirmos dešimtmetžių žymiai sumarejo spausdinamus knygų kiekis. Rodės, jog rusai laime. Bet neilgi tas tėsisi. Atsipeikėje lietuvių pasiryžavoti su ~~žito~~^{žiūs} bairin ~~isakymu~~^{isakymu}. Vysk. Valančius buvo pirmasis relegalios kovos organizatorius. Jo organizuojamai knygnešiai slapta nėrė per siečia. Prūsijoje spausdinamas knygas, platinimo jas šintais tūklanciu, egzempliorius lietuvoje. Nors dažnai jems tekdavo nuo žiaurus, žandarų mukėti, dažnai buvo ar sveikatos, o kartais iš gyvybių mistoti, bet tas jų pasiryžimui remažino. Iš jo vieta ėjo jų vaikai, jaunaji karta, dar labiau užsiologe.

Ne vien kontrabandos kelinėbuvo kovojojama su rusais. Daugeliis ūriesernių lietuvių Barškių ministrų duris, pražydami leidimo vnuo keliom knygelioms atspausdinti. Dažnai rašinėjo rūmų straipsnius į laikraščius, irodiindami, kad

~~tre~~ eura raides netinkančios baltinių garsams reikištį. Ju, tarpe pasiryžymo vyr. Valancius, P. Vilčiškis iš kiti. Bet tas darbas nepalausė užduominio, tik parėngė dirbą dėl jo panaikinimo.

Tas įvyko ~~19~~ 19 pradžioje XX a, lygiu po 40 m. draudimo. ~~Ačiū!~~ Ilgai ~~teršiantis~~ ežeris iš Maciejausko iš Tovilo Višinskio bylos galbūt galėjo įrodė, jog terstelio knygų draudimo ~~isakymu~~ nebuvvo. Todėl ~~esus~~ carui nieko kito nebėlito, kai atsankti ta draudimą, nes ~~tiesas~~ pastebėjo, jog draudimas laukiamus rezultatus nedavę, o tik pagilino ir taip anksčiau buvusių tarp lietuvių ir rusų bendugnės, priimkė lietuvius nėapyban. Taip pykčiai prietenus iš jų valdžia.

Toks tai buvo, trumpai suglemotus, spaudos draudimas iš kova su jis. Didžiuolis lietuvių pasiroventiniams, nemulstama darbuote nugalėjo daug stipresnį priežą. Nors lietuvių kultūra per uždraudima labai atsiliko nuo kitų tautų, bet patriotizmu daugelių pralenkė iš ~~domo~~

čiungale savyje neišsenkamus, jeigu, be kuris nebūtum
me ištengę alganti še nepriklausomybę ir atitinkam-
tas žaidas, kurias Didysis Konas padarie dieluva.

HX

Rasto darbas №3.

1932-XI-14

Ausra ir jos keliai.

Planas.

I „Ausros“ pasirodymas.

II Jos veikimo dirba:

a) mokslo,

b) visuomeninių darbų,

c) literatūra.

III Jos Šokios priesartys privertė sustabdyti „Ausros“ leidimą.

a) lietuvių tautos alkuelėmą,

b) sunkios platinimo slygos.

IV „Ausros“ reikšmė tų laikų visuomenėi.

Deslymas

Sunkiomis priespandos laike, kada Lietuvai jau
paskutiniai vilčiai spindulėliai šventi nustoję, pasi-
valė „Ausra“. Ji nuvėlė parivinusią brangios tei-
vynės padangę, suramino liūčiunus veidus.
Tikai „Ausros“ pasirodymas lindija mums dėjos bei